

"הקנוניה השלישית" של טראמפ ונתניהו

written by פרופ' זכי שלום | 20.10.2026

בתולדות מדינת ישראל היו שני אירועים מדיניים-ביטחוניים שנחשבו ל"קנוניה". הם הוגדרו כך, משום שהסכמה מדינית קריטית סוכמה מאחורי הקלעים, על חשבון צד שלישי, תוך הסתרה מגורמים חיצוניים.

ההבנה שזכתה לתואר "הקנוניה הראשונה" הייתה כחלק מהשיחות החשאיות בין מדינת ישראל לבין הממלכה ההאשמית, בראשות המלך עבדאללה הראשון, בשנים 1947-1948. כלומר, במקביל להקמת המדינה.

מצד ישראל השתתפו בפגישות משה שרת, גולדה מאיר, ראובן שילוח ואחרים. השיחות נסבו סביב הסוגיה הפלסטינית. שני הצדדים ראו בעם הפלסטיני איום על עצם קיומם. כידוע, כ-60% מהתושבים בירדן מוגדרים כפלסטינים. רבים מהם אינם מכירים, בדרגות משתנות של אינטנסיביות, בממלכה ההאשמית כשלטון שמייצג אותם ואת המאוויים שלהם.

הסתרה בריטית-צרפתית

מנקודת מבטה של מדינת ישראל, המאבק מול הפלסטינים הוא מאבק לאומי קיומי. הפלסטינים אינם מכירים בקיומה של ישות יהודית ריבונית בשטח כלשהו של ארץ ישראל. הם משלימים עם מה שקרוי "מדינת כל אזרחיה". בה, לדבריהם, יוכלו לחיות גם יהודים בשוויון זכויות מלא. אשרי המאמין.

במגעים היסטוריים אלה הושגה ככל הנראה הבנה בין מדינת ישראל הצעירה לבין ממלכת ירדן, לפיה בין הירדן ובין הים תהיינה שתי מדינות אלה בלבד. שתיהן. לא יאפשרו הקמת מדינה שלישית ביניהן. מטבע הדברים, מכיוון שמדובר היה בהבנות שנועדו למנוע מן הפלסטינים את מימוש "זכותם" להגדרה עצמית.

הקנוניה השנייה התממשה ב-1956 בין ישראל, בריטניה וצרפת. היא נועדה להביא להפלת משטרו של הנשיא נאצר במצרים בשלב ראשון, ולקבע שליטה בריטית-צרפתית על תעלת סואץ בשלב השני. בסוגיה זו הושגו הבנות זמן קצר לפני תחילתו של מבצע קדש (אוקטובר 1956). ממשלת בריטניה ביקשה להסתיר את דבר ההסכם החשאי לפתיחת המלחמה מהפרלמנט הבריטי. גם לממשלת צרפת היה אינטרס להסתיר את ההבנות שהושגו עם ישראל בסוגיה הגרעינית ערב המבצע.

ההוקרה של טראמפ

הודעת התמיכה של הנשיא טראמפ בבחירתו החוזרת של בנימין נתניהו לראשות הממשלה, מוקדם יותר השבוע, מעלה את ההשערה שאולי נרקמה "קנוניה שלישית".

מכתבו של הנשיא טראמפ הוא אירוע חריג ויוצא דופן, לא רק ביחסי ישראל-ארצות הברית, אלא גם בזירה הבינלאומית בכלל. לא זכור מכתב דומה של מעורבות כה מסיבית וישירה של מעצמה כמו ארצות הברית בהליכים פוליטיים פנימיים של מדינה אחרת בעולם, לרבות מדינת ישראל.

מכתבו של הנשיא כולל בתוכו ממדים חיוביים מאוד מנקודת ראותה של ישראל. בראש וראשונה הוא מצביע על ההוקרה וההערכה הרבה של הנשיא, לא רק להנהגה בישראל אלא גם לעם היושב בציון, על יכולת העמידה שלו והגבורה שהופגנה במלחמה האחרונה.

בהמשך, הנשיא טראמפ מעלה על נס את היותה של ישראל מדינה דמוקרטית חיה, נושמת ובוועטת. דמוקרטיה שבה הנהגת המדינה נבחרת על ידי העם בבחירות חופשיות. ברור מאליו שהנשיא לא היה שוקל מעורבות בסוגיית הבחירות במדינת ישראל, אם הוא היה סבור שמדובר ב"בחירות מזרח-תיכוניות", כאלה שבהן המשטר קובע מראש את התוצאה.

לדברים האלה יש משקל רב מאוד בזירה הפנים-אמריקנית, אל מול כל חורשי רעתה של מדינת ישראל. הנשיא אומר להם בעצם 'שימו לב, יש לנו כאן דמוקרטיה אחת ויחידה במזרח התיכון, האחת והיחידה שמקיימת הליכים דמוקרטיים גם במצב מלחמה'.

האיום של טראמפ

אבל בהמשך הודעת הנשיא מגיעות אמירות שמחייבות הרמת גבות: טראמפ מזהיר את הבוחרים במדינת ישראל מבחירה של "מנהיג שגוי". מעולם לא נשמע ביטוי כזה כלפי אישיות פוליטית העומדת לבחירות במדינה דמוקרטית. עולה מהדברים שאם העם בישראל יימנע, למרות הכל, מבחירה בנתניהו כראש ממשלה, טראמפ מזהיר או מאיים שארצות הברית תצטרך לפעול נגד איראן בעצמה, והוא אינו נוטה לעשות זאת.

אל לנו לטעות ☐ מוצג כאן איום בוטה של הנשיא כלפי העם בישראל. אם אתם הבוחרים בישראל לא תפעלו כפי שארצות הברית תובעת מכס, ולא תציבו את נתניהו כראש ממשלה, תישארו לבד מול האיום האיראני.

מעורבות אמריקנית בתוך ישראל, בדרגות משתנות של אינטנסיביות, ליוותה את יחסי המדינות מאז ומתמיד. ממשל הנשיא אייזנהאואר קיבל את פניו של משה שרת בברכה, אך דחה את בן-גוריון. ממשל הנשיא ג'ונסון נהג ברכות כלפי רה"מ לוי אשכול, כדי למנוע את שובו של בן-גוריון להנהגה. ממשל קלינטון יזם את פסגת שארם א-שייח ב-1996, כדי לסייע לשמעון פרס מול נתניהו. הגדיל לעשות מעל לכולם ממשל הנשיא אובמה, שפעל באורח אינטנסיבי כדי להביא להפלת ממשלת נתניהו ב-2015.

המעורבות של טראמפ

ואולם, מעולם לא קיבלה המעורבות האמריקנית אופי כל כך ישיר ורשמי. שמונת המפגשים בין

הנשיא טראמפ וראש הממשלה נתניהו בשנים 2025-2026 הניבו ללא ספק מסכת של הבנות אסטרטגיות, הידועות רק לשני האישים ולמקורבים שלהם [?] כנראה בהקשר של איראן. מסיבות מובנות, מעריכים שני המנהיגים שמסכת הבנות זו יכולה להתממש רק ביניהם. זהו ההקשר שבו יש לראות את מכתבו החרגי של הנשיא טראמפ.

כל זה מוליך להשערה שבשבועות או בחודשים הקרובים, נתוודע, קרוב לוודאי לאופיין של ההבנות שהושגו בין האישים. האם הן יוכתרו בתואר "הקנוניה השלישית"?

פורסם ב-JNS ישראל, בתאריך 20 באוקטובר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.